

MUZEJSKI ČASOPIS

MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE, LETO VI, Posebna številka, 9. maj 1995; 300 izvodov
Založil MUZEJ JESENICE; Uredil in napisal TONE KONOBELJ; Zanj NATAŠA KOKOŠINEK

Razstava JESENICE V DNEH OB KONCU VOJNE LETA 1945 (Od 9. maja do 9. junija 1995 v Kosovi graščini na Jesenicah)

Z razstavo **JESENICE V DNEH OB KONCU VOJNE LETA 1945** se Muzej Jesenice vključuje v letošnje praznovanje 50. obletnice konca druge svetovne vojne. Osredotočili smo se na dokumentarno gradivo, ki je zbrano v Muzeju Jesenice. Med fotografskim gradivom se je ohranilo predvsem tisto, ki govori o **razrušenih Jesenicah** po zavezniškem bombardiranju 1. marca 1945, o **poti Jeseniško-bohinjskega odreda** maja 1945 na Koroško in delno gradivo o prizadevanjih za **obnovo mesta**. O teh dogodkih se je ohranilo tudi nekaj pričevanj. Med predmeti je največ **partizanskega in nemškega orožja**, ki smo ga na razstavi namenoma izpustili in predmetov, ki so jih Jeseničani prinesli iz **taborišč**, vendar pa je večina že razstavljenih na stalni razstavi.

Delno se je ohranilo tudi arhivsko gradivo o **predaji Železarne Kranjske industrijske družbe** novim organom ljudske oblasti, ki je shranjeno v Zgodovinskem arhivu Ljubljana in zahteva posebno obdelavo.

Kot spremno besedilo k razstavi smo namesto običajnega kataloga pripravili kar posebno številko Muzejskega časopisa.

Pričujočo razstavo smo postavili ob stalni razstavi novejše zgodovine delavskega gibanja in NOB, ki je bila postavljena leta 1985, ko so bili obnovljeni prostori v Kosovi graščini.

Tone Konobelj

Jesenice so dočakale konec druge svetovne vojne
povsem porušene

1. marec 1945

V zadnjem letu druge svetovne vojne je zavezniška zračna ofenziva pričela rušiti iz italijanskih baz nemško vojno industrijo v tem delu Evrope, v Avstriji in na Češkem. Skoraj vsak dan so vojne eskadrole preletavale Gornjesavsko dolino, da bi rušile tovarne municije, rafinerije in predvsem prometna križišča, ki so bila vključena v nemški oboroževalni stroj. Že konec leta 1944 je bilo vse več alarmov, predvsem pa v prvih mesecih leta 1945. Sprva so bili ti alarmi kratki, kasneje pa so se potegnili kar v nekaj ur.

Jesenice so bile pomembno strateško vojno križišče, ki so ga seveda zavezniški želeli onesposobiti za nadaljnje premikanje transportov med severom in jugom.

1. marca 1945 je bil četrtek in jasen spomladanski dan. Okoli 11,30 so sirene prvič najavile prihod zavezniških letal. Ko je zatulila sirena za letalski alarm, so se ljudje umaknili, vendar ne v zaklonišča ampak ven iz mesta. Po 40. minutah, je bil dan znak za konec alarma. Samo pol ure zatem so se sirene ponovno oglasile, vendar ljudje niso bili več tako pozorni na nevarnost, tako tisti, ki so že sedli za kosilo, kot tisti, ki so bili na Mesarjevem travniku še od prvega alarma. Ob 13,20 uri so iz vzhodne smeri pribrele tri eskadrole dvanajstih anglo-ameriških bombnikov ter iz višine tri do štiri tisoč metrov odvrgle številne letalske bombe na postajo in mesto.

Po 20 minutah je sledil še drugi val.

Bombardiranje je bilo v dveh valovih. Bombe so padale predvsem okrog železniške postaje, na črti od nekdanje Peklarjeve gostilne do jeseniške cerkve.

Železniško postajno poslopje sta zadeli dve granati in ga tako močno poškodovali, da je bilo po vojni porušeno. Veliko žrtev je bilo med nemškimi vojaškimi in političnimi funkcionarji, ki so prav na ta dan imeli na postaji nek posvet. V nek osebni vagon se je zatekla skupina nemških oficirjev in funkcionarjev. Tudi tega je popolnoma razdejala granata. Kolesa vagonov se po izjavah očitvidcev ležala celo na pobočju Mirce. Na postaji je bilo nekaj tovornih vagonov, v katerih je bilo zaprtih okoli tristo slovenskih internirancev iz Begunj, ki so jih nameravali odpeljati v Nemčijo. Po srečnem naključju so preživeli oba letalska napada. Kljub temu pa jih je transport zaradi močne zastraženosti odpeljal v zloglasno taborišče Dachau.

V javni kuhinji, ki je stala v bližini postaje, je samo nekaj minut pred napadom prisledlo k mizam več gostov. Kuhinjo je letalska bomba zadela v celoti in od nje je ostala le velika luknja s kosi trupel, menda se je izvlekel en sam možki.

Kljub nemškemu protiletalskemu topništvu letal zaradi višine niso zadeli. Dolino je zajel dim, da se sonca ni videlo.

V bombardiranjih leta 1945 je bilo ubitih več kot sto ljudi. S pomočjo dosegljivih virov je lahko reči, da je bilo takrat ubitih 78 domačinov. Po podatkih popisa vojnih žrtev, vojne škode in mrljskih knjig v matičnem uradu pa je podatkov za skupaj 118 žrtev. Nemci niso nikoli objavili žrtev na železniški postaji.

23. in 24. aprila 1945 naj bi bila še dva manjša letalska napada na železniško postajo in kurilnico.

JESENIŠKO-BOHINJSKI ODRED OB KONCU VOJNE

V drugi polovici leta 1944 je bilo ozemlje od Bohinja, preko Jesenic do Kranjske Gore brez stalnih partizanskih enot. Zaradi pomebnih komunikacij, ki so vodile proti Avstriji in Nemčiji in zaradi strateške pomembnosti ozemlja, je štab 9. korpusa in partizanskih odredov Slovenije z odredbo 4. septembra 1944 ustanovil Jeseniško-bohinjski (JBO), Škofjeloški in Kokrški odred (KO). Področje jeseniškega okrožja sta pokrivala predvsem JBO in KO. Sicer pa so bile na tem področju le komande mest in terenci.

3. maja je štab 9. korpusa ukazal JBO, ki je bil takrat v Železnikih, naj preko Bohinja in Gornjesavske doline odide na Koroško.

Od 4. na 5. maj 1945 je JBO začel premik iz Selške doline. 1. bataljon je krenil preko Jelovice v Staro Fužino, 2. bataljon pa preko Sorice v Bohinjsko Bistrico, kjer so zasedli nemško postojanko.

7. maja je ves odred krenil preko Koprivnika, Pokljuke v dolino Radovne in se nastanil na Dovjem in v Mojstrani.

Medtem se je kolona okupatorjevih čet umikala iz Bohinja. Pri Soteski so jo napadle enote Komande mesta Bled, ki so na črti Zasip-Blejski grad postavili pravo fronto. Sovražnikovih dva tisoč vojakov se je v noči na 9. maj umaknilo proti Jesenicam.

Del odreda je krenil v napad na nemško postojanko v Kranjski Gori in na Korenskem sedlu, drugi del pa se je v Gozdu spopadel s kolono, ki je prihajala z Jesenic. Sovražnik je spričo svoje premoči prebil zasedo, toda v Kranjski Gori ga je čakal že drugi del odreda.

Tu je 8. maja po večurni borbi zajel sovražnikovo kolono z 20 avtomobili in okoli 100 Nemci. Popoldne istega dne se je odred že premaknil do Gozd Martuljka. Tu so sprejeli obvestilo, da se pomika proti Mojstrani močna sovražnikova kolona z okoli 1300 mož, 100 avtomobilov in topovi. 1. bataljon je moral sovražnikovo postojanko v Kranjski gori, ki je čakala nemško kolono potisniti proti Podkorenu, 2. bataljon pa se je vso noč boril s kolono, ki je prodirala proti Kranjski Gori. Tu se je proti jutru spopadla tudi s 1. bataljonom.

Medtem pa je preko Vršiča prispel motoriziran odred 4. armije, ki je skupaj z JBO prisilil nemško kolono k predaji. Ujetih je bilo okoli 800 Italijanov in 650 Nemcev. Zaplenjenih je bilo okoli 100 kamionov polnih orožja. Zaradi vse večjega števila novih borcev je bil ustanovljen še 3. bataljon.

JBO je nameraval preko Korenskega sedla oditi v Ziljsko dolino, vendar so zavezniki odsvetovali ta pohod, češ da bi ovirali zavezniške enote. Tako se je JBO šele 11. maja skoncentriral na Korenskem sedlu in po navodilih 9. korpusa JA odšel na Koroško. Odred se je zadrževal v Maloščah, Malnicah, Ledenicah in Drobolah v Ziljski dolini.

Drugi del motoriziranega odreda 4. armije pa je odšel proti Jesenicam in 10. maja zaprl železniški karavanski predor. Pri Hrušici, potem pa še na Jesenicah je v naslednjih dveh dneh razorožil 4600 sovražnikovih vojakov in podoficirjev ter 237 oficirjev.

21. maja 1945 se je moral JBO po nalogu 4. armije vrniti na Gorenjsko, 22. maja pa je bil po prihodu v Ljubljano razpuščen. Skoraj celotno moštvo je bilo dodeljeno 2. diviziji KNOJ.

POT KOKRŠKEGA ODREDA MAJA 1945 NA KOROŠKO

Kokrški odred je deloval severno od Save, uničeval sovražnikove patrulje, cestne mostove, promet in naprave za zveze, hkrati pa ob vzhodu Karavank pod Stolom in pod Storžičem, preprečeval dejavnost posadk Gorenjskega domobranstva. Tudi Kokrški odred je dobil od štaba 4. operativne cone ukaz, naj krene na Koroško. Toda želel je osvoboditi tudi zloglasne gestapovske zapore v Begunjah. Po pogajanjih je 4. maja osvobodil zapornike, potem ko je prisilil posadko k vdaji. Naslednjega dne se je iz Žage pod Zelenico povzpел vzhodno od Stola na sedlo pri Belščici ter se nato spustil čez Mačensko planino do Rut in Bistrice v Rožu. Skupaj s 1. bataljonom Koroškega odreda je 7. maja razorožil bistriško posadko in osvobodil okoli 150 Francozov v tovarni akumulatorjev. Naslednjega dne pa se je skupno s Koroškim odredom kar z vlakom odpeljal v Celovec.

DELOVANJE OKROŽNEGA ODBORA OSVOBODILNE FRONTE ZA JESENIŠKO OKROŽJE

Jeseniški okrožni odbor OF je v letih 1943-1945 deloval na področju, ki je mejilo z mejo med Gorenjsko in Koroško po Karvankah in po Julijcih. Na kranjsko okrožje je mejilo na črti od Črne prsti preko severnega roba Jelovice ter na črti od sotočja Save Dolinke in Save Bohinjke do Dobrče. Od leta 1943 je bilo razdeljeno na 9 rajonov oz. okrajev, od decembra 1944 pa na 3 okraje, Bohinj, Jesenice in Radovljico. V okrožnem odboru so delovale mladinske in ženske organizacije, mestni in vaški narodnoosvobodilni odbori, obratni odbori Delavske enotnosti v tovarnah, terenske in vojaške obveščevalne službe ter minersko-sabotažne skupine. Organizacija Delavske enotnosti (DE) je skrbela za to, da je odšlo v partizane kar največ tehničnega in strokovnega kadra, ob koncu vojne pa je s pomočjo tovarniške zaščite zaščitila tovarno pred morebitnimi poškodbami. Okrožni odbor OF je prav preko tovarniškega odbora DE uspel organizirati sestanek z vodstvom Kranjske industrijske družbe na Poljanah, na katerem je 6. maja 1945 uprava KID predala ključne železarne tovarniškemu odboru Delavske zaščite. S tem je bila izvršena tudi ena najvažnejših akcij za prevzem oblasti.

V obnovi mesta so sodelovale tako ženske kot otroci

ŽRTVE MED DRUGO SVETOVNO VOJNO

IZ DANAŠNJIH OBČIN JESENIC IN KRANJSKE GORE JE MED DRUGO SVETOVNO VOJNO SODELOVALO NASLEDNJE ŠTEVILO DOMAČINOV:

2404 jih je sodelovalo v enotah narodnoosvobodilne borbe,
1413 jih je bilo zaprtih
1047 jih je bilo izseljenih
341 jih je bilo interniranih
424 jih je bilo mobiliziranih v nemško vojsko

OBČINI JESENICE IN KRANJSKA GORA STA MED DRUGO SVETOVNO VOJNO DALI NASLEDNJE ŠTEVILO ŽRTEV:

392 jih je padlo v partizanih
156 jih je umrlo kot aktivistov OF, v taboriščih ali bilo ustreljenih kot talcev
139 jih je bilo usmrčenih od NOB
129 jih je padlo v nemški vojski
26 je bilo ostalih žrtev

(VIR: Jože Dežman, Gorenjski muzej Kranj)

ŽELEZARNA KRANJSKE INDUSTRIJSKE DRUŽBE OB KONCU VOJNE

Železarna Kranjske industrijske družbe (KID) na Jesenicah je bila med vojno eden največjih oboroževalnih obratov. Lastnik je bil nemški veleindustrialec Avgust Westen, ki je bil med drugim tudi lastnik tovarne emaljirane posode v Celju, tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku, rudnika in topilnice v Topuskem, solastnik železarn v Zenici, rudnika magnezita v Srbiji in še nekaj podobnih firm v Srednji Evropi. Že takoj po okupaciji so KID razglasili za oboroževalni obrat. 3. in 6. aprila 1941 sta bila ustavljena oba plavža. Plavž II med vojno ni deloval, Plavž I pa so prižgali 11. junija 1941 in je nato delal med vso drugo svetovno vojno do 16. aprila 1945. Proizvodnja, ki je do leta 1943 naraščala, je zlasti zadnji dve leti nazadovala. Med izdelki vojnega programa so bile pomembnejše letalske oklepne plošče. Za nemoteno delo je bila organizirana tako imenovana obratna zaščita "Werkschutz", ki je štela od 50 do 60 moških in je imela nalogo nadzorovati delo v obratih. Kot pomožni organ Gestapa je pomagala loviti in aretirati aktiviste OF v železarni.

Kljub stalnemu dovozu tuje delovne sile iz ujetniških in delovnih taborišč (Francozi, Italijani, Ukrajinke itd.) in iz ljubljanske pokrajine, da bi zapolnili manjkajoče delavce, ki so bili ali v partizanih, mobilizirani v nemško vojsko ali izgnani v taborišča, je stalež delavcev in nameščencev do konca aprila 1945 padel na 3425 delavcev in nameščencev. Za vse na novo pripeljane delavce so morali Podmežaklo zgraditi posebno delovno taborišče. Padec produkcije je seveda pripisati tudi pogostim in dolgotrajnim alarmom med letalskimi preleti zaveznikov v letu 1944 in 1945.

6. maja 1945 dopoldne je na povabilo Okrožnega odbora OF in Tovarniškega odbora Delavske enotnosti prišel s štirimi sodelavci takratni direktor dr. Herman Klinar. Podpisal je primopredajni akt, s katerim je bila tovarna predana

predstavnikom OF. S tem se je pričela tudi akcija za prevzemoblasti na Jesenicah in v krajih takratnega jeseniškega okrožja. Tovarno je bilo potrebno takoj zastražiti in zavarovati. Tovarniška zaščita je železarno očistila min, saj so Nemci pred odhodom minirali tovarniški železniški most, plavže in martinovke. Tovarniški odbor Delavske enotnosti je upravljal tovarno do prihoda delegata ministrstva za industrijo in rudarstvo dr. Miha Potočnika 21. maja 1945. Hkrati z njim je nastopil kot tehnični direktor železarne ing. Viktor Kotnik.

Že pred osvoboditvijo je pobegnilo z Jesenic 27 nemških uradnikov. Avgust Westen je bil pred vojaškim sodiščem 14. julija 1945 v odsotnosti obsojen na smrt in na zaplembo imovine. Premoženje in naprave KID je bilo v smislu odloka AVNOJ-a o sovražnikovi lastnini zaplenjeno. Formalno je premoženje z napravami KID prešlo v državno last z odločbo okrajne aplembene komisije na Jesenicah 14. novembra 1945. Okrožna zaplembena komisija v Ljubljani je 10. aprila 1946 to odločbo potrdila, ko je zavrnila ugovor Avgusta Westna. Na osnovi zaplembenih odlokov je okrajno sodišče na Jesenicah izdalo 4. septembra 1946 odločbo, po kateri je bilo premoženje KID preneseno v last FLRJ. Po odločbah splošnega zakona o državnih podjetjih je vlada dne 31. oktobra 1946 registriralo podjetje pod novim imenom: Železarna Jesenice. Razen strojev, naprav in objektov je imela KID ob zaplenitvi 1563 hektarjev, 6 arov in 81 m² zemljiške posesti v 14 katastrskih občinah.

Prvi teden po osvoboditvi se v železarni ni delalo. 684 delavcev, ki so še ostali v tovarni, so nadzorovali naprave v obratih.

Toda vse več domačinov se je vračalo iz partizanov, iz nemških taborišč pa tudi iz Srbije, tako da je že junija 1945 bilo v železarni že 1922 zaposlenih. Toda mnogi so se vračali dalj časa, saj so bile prometne zveze prekinjene. Ko pa so se vrnili domov so prenekateri našli prazna stanovanja, nekateri pa celo povsem uničene hiše.

Število delavcev in nameščencev se je v železarni leta 1945 gibalo:

januar	3755
februar	3672
marec	3457
april	2829
maj	1762
junij	1922
julij	2538
avgust	2983
september	3165
oktober	3693
november	3768
december	3800

Prva skrb novega vodstva je bila, da priskrbi likvidna sredstva za mesečna izplačila, da zagotovi redno preskrbo z živili, popiše stanje obratov, zalog surovin, polizdelkov, obratnega in pomožnega materiala, oceni vojno škodo ter sestavi novo organizacijo podjetja. Potrebni je bilo več remontov in popravil preden so posamezni obrati stekli. Ker ni bilo uvoženih delovne sile se morali železarji znati in z lastnimi izdelki za manjkajoče dele naprav usposobiti obrate. Toda strokovnjake iz železarne so klicali tudi k železnici in v druge tovarne, kar je pomenilo za železarno še dodatno breme. Vodstvo obratov so po odhodu in odstranitvi Nemcev prevzeli domačini z dolgoletnimi izkušnjami.

Železarji so se zavedali, da so največji problemi pri ponovnem zagonu plavžev, saj so remonte v preteklosti delali le tuji strokovnjaki. Toda kljub velikemu osipu plavžarjev (kar 32 jih je izgubilo življenje med vojno) in velikim težavam pri transportu s koksom, ki so ga morali uvažati iz tujine, ker ga doma nismo pridobivali, je po trinajstih mesecih 30. junija 1946 pričel z delovanjem plavž I in nato 21. avgusta 1946 še plavž II.

KRONOLOGIJA NEKATERIH DOGODKOV V LETU 1945

- Začetek leta 1945: V začetku 1945 so partizanske enote na Gorenjskem doživele vrsto napadov. Za zavarovanje italijanske fronte je začel sovražnik 19. marca 1945 na območju 9. korpusa veliko ofenzivo. Po njej so ostali na Gorenjskem samo odredi in zaledne vojaške enote.
22. januar 1945: Nemci so napadli kurirje v Medjem dolu. Padli so Štefan Demšar, Valentin Klinar, Ivan Sršen, Franc Mežek in Jože Žvab.
  31. januar 1945: Nemci zasedli in požgali taborišče 1. bataljona Kokrški ga odreda "Titovo vas" pod Stolom.
  4. februar 1945: Nemci so napadli Komando mesta Jesenic v Planini pod Golico. Padli so Tine Koselj Vanjo, Ivan Pangeršič, Mirko Rogelj Petko in Ela Treven Rustja.
  1. marec 1945: Zavezniki so bombardirali Jesenice. Bombe so zadele kolodvorsko restavracijo, kjer je imelo posvet 26 nemških oficirjev.
  5. marec 1945: Zavezniška letala so napdla Jesenice z lahkim orožjem. Baterija nemškega flaka je zadela eno letalo, ki je moralo pristati na polju med Žirovnico in Vrbo. Prvi pilot je z letalom strmoglavil, rezervni pilot pa je skočil iz letala. Nemška policija ga je pri Lescah aretirala.
  24. marec 1945: Zavezniška letala so odvrгла bombe na kurilnico. Poškodovanih je bilo nekaj lokomotiv, tir in glavna cesta ter cesta skozi Staro Savo.
  1. maj 1945: Osvobojeni so bili Trst, Gorica in Postojna.
  3. maja 1945: Dva aktivista sta razobesila na zvoniku kranjskogorske cerkve jugoslovansko zastavo.
  4. maja 1945: Partizani so zaustavili nemško avtokolono v Gozd Martuljku.
  4. maj 1945: Kokrški odred je osvobodil zadnje zapornike v begunjski kaznilnici.
  5. maj 1945: Nemci so se umaknili iz Kranjske Gore
  5. - 7. maj 1945: Jeseničani so množično odhajali na Poljane, kjer so se pridružili partizanom. Komanda mesta Jesenic je mobilizirance pošiljala proti Gorjam in Bledu, kjer so bili še zadnji boji z Nemci.
  6. maj 1945: Delavska enotnost je na Poljanah prevzela Železarno Jesenice. Tovarniški odbor DE in tovarniška zaščita sta železarno takoj zavarovala in jo do osvoboditve stražila noč in dan.
  8. maj 1945: Jeseniško-bohinjski odred se je spopadel z Nemci v Mojstrani.
  9. maj 1945: Komande mesta Jesenic je vkorakala skozi Podmežaklo pred Krekov dom na Jesenice.
  10. maj 1945: Iz radovljiške smeri se je pripeljal vojaški transport nemških vojakov in vlasovcev, ki so se predali ob prihodu 11. dalmatinske brigade 4. armade in nato peš odšli proti Hrušici in Dovjem. Po nekaj dneh so jih razporedili po ujetniških taboriščih.
  10. maj 1945: Dve četi tankovskega bataljona in protitankovska divizija IV armade so krenili proti Jesenicam in spotoma razoroževali okupatorske enote.
  10. maja 1945: Na občini je bila predaja in prevzem stare občinske uprave. Občino sta zastopala dotedanji župan ing. Kurt Hoffman in tajnik dr. Vinko Zalokar, novo oblast pa mestni odbor OF Jesenice (MOOF)
  12. maja 1945: MOOF je pozval prebivalce na javna dela za odpravo ruševin. Takoj po koncu vojne je Narodna zaščita zapečatila vsa stanovanja in hiše iz katerih so odšli pripadniki nemške manjšine in ljudje, ki so pobegnili.
  11. in 12. maja 1945: Prvi del kombiniranega odreda JA je razorožil 4600 nemških vojakov in 237 oficirjev na Jesenicah, drugi del odreda pa 5200 vojakov v Celovcu.
  12. maj 1945: Prvi obiskovalec Prešernove rojstne hiše po drugi svetovni vojni je zapisal v vpisno knjigo: "Po odgonu prekletih Švabov, 12. maja 1945. leta ob 13,25 - Igor Andrejčič".
  - Po 15. maju 1945: Vlada DFJ je sklenila umakniti enote s Koroške. Istega dne je bilo izdano navodilo o izročitvi jugoslovanskih državljanov, ne da bi jim povedali, kam gredo. Istega dne je Arsa Jovanovič sporočil 3. armadi, da jim bodo zavezniki izročili 200 000 vojnih ujetnikov.
  18. maja 1945: Britanci so izročili prvo skupino 2500 Hrvatov 4. armadi v Podroščici.
  - Od 18. do 31. maja 1945: Britanci so po 17. maju, ko je stekla izročitev vojnih ujetnikov, izročali le-te z vlaki čez Podroščico in Pliberk.
  19. in 20. maja: Skozi železniški predor so v zaprtih vagonih pripeljali okoli 3000 ustašev in hrvatskih domobrancev ter ljotičevih četnikov
  20. maja 1945: Po vrnitvi s Koroške je bil razformiran Jeseniško-bohinjski odred in dodeljen Korpusu narodne obrambe Jugoslavije (KNOJ), ki je imela nalogo zaščititi naše meje.
  21. maj 1945: Delegat Ministrstva za industrijo dr. Miha Potočnik je prevzel Železarno Kranjske industrijske družbe na Jesenicah.
  21. maja 1945: Na seji MOOF so bili postavljeni naslednji odseki: gradbeni, socialni, delovni in prehranjevalni
  22. maja 1945: Dosedanji Mestni odbor OF (MOOF) se je preimenoval v Mestni narodnoosvobodilni odbor Jesenice (MNOO)
  24. maja 1945: MOOF je pozval vse za delo sposobne prebivalstvo: "...da se ob 8. uri zjutraj javi na delo s potrebnim orodjem za čiščenje bombardiranega dela Jesenic."
  24. maj 1945: S Koroške je pripeljal prvi transport s slovenskimi domobranci
  26. do 30.6.1945: Joža Čop je preplezal s Pavlo Jesihovo v severni Triglavski steni Čopov steber. To je bila največja mojstrovina takrat že 52 let starega in od vojne utrujenega Joža Čopa, ki je pri tem pokazal tudi najvišjo mero gorniškega tovarništva.
  27. september 1945: Slovenska vlada je odobrila tri milijone kredita za najnujnejša popravila (obnovo) Jesenic.
  27. september 1945: Na seji MNOO so razpravljali tudi o ustanovitvi železarskega muzeja
  23. oktober 1945: Iz delavskega doma na Savi je bil na jeseniško pokopališče organiziran skupni pogreb 28 padlih borcev. Posmrtno ostanke le-teh so izkopali svojci in prijatelji na krajih, kjer so padli. Prepeljali so jih na Jesenice in jih pokopali v skupno grobnico.

Tone Konobelj

VIRI IN LITERATURA

Jera Vodušek Starič: PREVZEM OBLASTI; ZAČETKI SAMOUPRAVLJANJA NA SLOVENSKEM, JESENIŠKI ZBORNIK Jeklo in ljudje I-VI, Ivan Jan: KOKRŠKI ODRED I-III, ODSTRTE ZAVESE, Ivan Mohorič: DVA TISOČ LET ŽELEZARSTVA NA GORENJSKEM II, ENCIKLOPEDIJA SLOVENIJE 4, Hribar-Lovšin-Potočnik: TRIGLAV GORA IN SIMBOL, Revija BOREC, Revija ŽELEZAR, Jaka Čopa, Ivica Dremelj, Radio Triglav (oddaja ob 1. marcu), Arhiv GORENJSKEGA MUZEJA (vojna škoda), Arhiv MUZEJA JESENICE. Še posebej se zahvaljujem sodelavcem Muzeja Jesenice za strokovno in tehnično pomoč (Nataši Kokošinek, Zdenki T. Tahir, Ireni Benedičič, Marku Mirtiču in Alešu Rotarju). Posebna zahvala velja Jožetu Dežmanu iz Gorenjskega Muzeja za podatke o številu žrtev.